

Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
педагогічної освіти

_____ Герцюк Д.Д.

“28” серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АСИСТУВАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»

Напрямок підготовки 012 «Дошкільна освіта»
Бакалавр дошкільної освіти

Львів – 2020

Асистування в інклюзивному середовищі . Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки 012 – дошкільна освіта. – Львівський національний університет імені Івана Франка.– 2020.– 19 с.

Розробник: Ферт Ольга Григорівна, канд. пед. наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедрою _____ К.О. Островська

Схвалено Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол № ____ від _____ 2020 р.

“ ____ ” _____ 2020 р.

Голова Вченої ради _____ доц. Герцюк Д. Д.

**1. Опис навчальної дисципліни
(Витяг з програми навчальної дисципліни “Асистування в
інклюзивному середовищі”)**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0101 – педагогічні науки <hr/> (шифр, назва)	Нормативна (за вибором студента)	
	Напрямок 012 – дошкільна освіта <hr/> (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) Дошкільна освіта	2-й	-й
Курсова робота –		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		3-й	-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6		28 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		64 год.	год.
	ІНДЗ:		
Вид контролю: Іспит (6год.)			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У сучасних умовах становлення та розвитку громадянського суспільства на засадах свободи, творчості, гуманізму, милосердя в Україні, цінність життя будь-якої людини, незалежно від її чеснот чи обмежень, є визначальною. З огляду на зростання негативної динаміки наявності дітей з особливими освітніми потребами та зменшенням кількості учнів у спеціальних закладах, за даними Державного комітету статистики України, постає питання щодо розвитку інклюзивного навчання за місцем проживання із забезпеченням відповідного соціально-педагогічного супроводу.

Мета навчальної дисципліни полягає в психолого-педагогічній орієнтації студентів на майбутню фахову педагогічну діяльність у закладах освіти, в тому числі у закладах з інклюзивною формою навчання, її зміст, специфіку та

важливість у сучасному суспільстві, а також розвитку професійних морально-етичних якостей, необхідних для фахового самовдосконалення та саморозвитку майбутнього педагога.

Завдання курсу: засвоєння теоретичних і практичних основ курсу; створення бази знань, умінь, навичок, необхідної для роботи в інклюзивному освітньому середовищі; підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: понятійно-термінологічний апарат навчальної діяльності в умовах інклюзії; головні професійні вимоги до фахівця, який працює у закладі з інклюзивною формою навчання; сучасні філософські засади педагогічної діяльності в контексті інклюзії; роль соціального вміння у навчанні і вихованні дитини; роль облаштування навчального середовища для продуктивного навчання дітей в інклюзивному класі; методи, прийоми, засоби і форми організації навчання учнів з різними особливостями психофізичного розвитку в інклюзивному класі;

вміти: аналізувати та оцінювати навчальні можливості дитини; організовувати спілкування з дітьми різного віку та рівня психофізичного розвитку та родиною дитини з особливими потребами

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Посада асистента вчителя. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі

План

1. Посада асистента вчителя в Українському законодавстві
2. Основні функції асистента вчителя
3. Основні компетентності асистента вчителя
4. Формування ефективних стосунків між вчителем та асистентом вчителя.

Контрольні запитання та завдання

1. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як умова надання якісних освітніх послуг учням з особливими потребами
2. Функції та цілі індивідуальної програми розвитку
3. Диференціація викладання здійснення адаптацій та модифікацій
4. Моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку

Література

1. Інвалідність та суспільство : навч.-метод. посібник. – К., 2012. – 216 с.
2. Інноваційні моделі соціальних послуг. Т. 1. Український фонд соціальних інвестицій. – К: 2006. – 320 с.
3. Капська А. Й. Соціальна педагогіка : підручник / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – К. : Центр учб. літ-ри, 2011. – 488 с.
4. Касьяненко М. Д. Педагогіка співробітництва : навч. посіб. / М. Д. Касьяненко. – К. : Вища шк., 1993. – 320 с.

Тема 2. Особливості процесу оцінювання в інклюзивному класі. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі

План

1. Попереднє вивчення (оцінювання) можливостей дитини як запорука якісного навчання в інклюзивному середовищі
2. Диференціація процесу оцінювання навчальних результатів
3. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів в інклюзивному класі: реагування на втручання, моніторинг прогресу
4. Участь батьків у процесі оцінювання

Контрольні запитання та завдання

1. Співпраця асистента вчителя з іншими фахівцями: командний підхід
2. Практика спільного викладання: теоретичні основи та практичні приклади
3. Ефективне формування партнерських стосунків у процесі спільного викладання
4. Особливості співпраці зі спеціальними педагогами

Література

Про загальну середню освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №28. – С.230–235.

1. Про затвердження Державного стандарту базової і повної середньої освіти : постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
2. Про затвердження плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки: Наказ МОН № 855 від 11.09.09р. [Електронний ресурс]// Сайт Міністерства освіти і науки – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4828/
6. Розробка та здійснення соціальної політики. Тренінг у Вінніпезі, провінція Манітоба, Канада. 8–12 черв. 2009 р. – Вінніпег, 2009. – 249 с.
7. Саламанская декларация. Рамки действия по образованию лиц с особыми потребностями, приняты Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество (Саламанка. Испания, 7–10 июня 1994 г.). – К., 2000. – 21 с.

Тема 3. Диференційований підхід до дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги в умовах інклюзивного навчання. Функціонально поведінкове оцінювання та стратегії корекції поведінки та академічної успішності дітей з ГРДУ

План

1. Етіологія, патогенез та особливості функціонування при гіперактивному розладі з дефіцитом уваги
2. Діагностування гіперактивного розладу з дефіцитом уваги
3. Терапевтичні втручання при ГРДУ
4. Особливості педагогічної підтримки дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги

Контрольні запитання та завдання

1. Функціонально-поведінкове оцінювання дитини з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги
2. План позитивного поведінкового втручання
3. Стратегії корекції поведінки дитини з ГРДУ (використання технік жетонів, поведінкових карток, поведінкових планів та контрактів)
4. Стратегії корекції академічної успішності дитини з ГРДУ

Література

1. Лорман Т. Інклюзивна освіта : практ. посіб. Проект інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девид Харві. – К., 2010. – 295 с.
2. Лупарт Д. Шкільна реформа у Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл / Д. Лупарт, Ч. Веббер ; Університет м. Калгарі, провінція Альберта. Проект освіти для особливих потреб у Канаді. Канадсько-українська мережа досліджень (КУМД). – 2007. – Лют. – 98 с.
3. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Синьов Віктор Миколайович // Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Пед. думка, 2001. – С. 417–418.
5. Сиротюк А. Л. Дифференцированное обучение младших школьников с учетом индивидуально-психологических особенностей : дис. ... докт. псих. наук : 19.00.07 / А. Л. Сиротюк. – М., 2004. – 356 с.

Тема 4. Диференційований підхід до дітей з розладами спектру аутизму в умовах інклюзивного навчання

План

1. Вплив оточуючого середовища на формування та розвиток особистості.
3. Розвиток соціальних навичок у процесі навчання.
4. Взаємодія дітей з різним рівнем розвитку в умовах освітнього середовища.

Контрольні запитання та завдання

5. Етіологія, патогенез та особливості функціонування при розладах спектру аутизму
6. Диференційна діагностика розладів спектру аутизму
7. Особливості педагогічної підтримки дітей з розладами спектру аутизму
8. Супровід родини дитини з РАС

Література

1. Маслоу А. Мотивация личности / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
2. Маслоу А. Самоактуализация / А. Маслоу // Психология личности. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – С. 208–118.
3. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / Н. М. Синьов, А. Г. Шевцов // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 6–10.
4. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития (олигофренопедагогика) / под ред. Б.П. Пузанова. – 2-е изд. стереот. – М. : Академия, 2006. – 250 с.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Особливості інклюзивного навчання дітей з затримкою психічного розвитку. Особливості інклюзивного навчання дітей з порушеннями розумового розвитку

План

1. Етіологія, патогенез та особливості функціонування при затримці психічного розвитку
2. Підготовка до навчання.
3. Особливості педагогічної підтримки дітей з затримкою психічного розвитку
4. Співпраця з родиною

Контрольні запитання та завдання

1. Етіологія та особливості онтогенезу при порушеннях розумового розвитку
2. Раннє втручання при порушеннях розумового розвитку
3. Особливості педагогічної підтримки дітей з порушеннями розумового розвитку
4. Співпраця з родиною

Література

2. Ферт О. Психолого-педагогічні умови підготовки фахівців до роботи з гіперактивними учнями в системі загальноосвітніх закладів України / О.Ферт // Вища освіта України. – К., 2008. – Т. II (9). – С. 572–577.
4. Ферт О. Теоретичні підходи до організації інклюзивної освіти в Україні і Канаді / О.Ферт // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу “Переяслав –Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. – 2013. – Вип. 29. – Т. IV. – С. 512-519.

Тема 6. Особливості інклюзії дітей з порушеннями зору.

Особливості інклюзії дітей з порушеннями слуху

План

1. Класифікація порушень зору.
2. Диференційований підхід до дітей з порушеннями зору в освітньому процесі
3. Супровід дитини з порушеннями зору в інклюзивному освітньому середовищі
4. Особливості співпраці з родиною дитини з порушеннями зору.

Контрольні запитання та завдання

5. Причини та види порушень слуху.
6. Супровід дитини з порушеннями слуху в інклюзивному освітньому середовищі
7. Особливості навчання дітей з порушеннями слуху.
8. Співпраця з родиною.

Література

1. Соціальні послуги на рівні громади для осіб з інтелектуальною недостатністю / відп. ред. В. М. Синьов. – К., 2004. – 312 с
2. Специфіка роботи соціального гувернера з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами : метод. реком. до вивчення курсу „Основи соціального гувернерства” / [уклад. Л. І. Кобилянська]. – Чернівці : ЧНУ, 2001. – 38 с.

Тема 7. Особливості залучення дітей з порушеннями опорно-рухового апарату до інклюзивного освітнього середовища. Особливості залучення дітей з порушеннями мовлення до інклюзивного освітнього середовища. Рівний доступ до освіти - основа інклюзивного підходу до побудови навчального процесу.

План

1. Основні порушення опорно-рухового апарату у дітей молодшого шкільного віку
2. Умови ефективного залучення дитини з вадами опорно-рухового апарату до освітнього середовища
3. Особливості педагогічної підтримки дітей з дитячим церебральним паралічем та іншими порушеннями опорно-рухового апарату до інклюзивного освітнього середовища.
4. Співпраця з родиною

Контрольні запитання та завдання

1. Класифікація порушень мовлення
2. Диференційований підхід до дітей з різними порушеннями мовлення в інклюзивному освітньому процесі.
3. Педагогічна підтримка дітей з порушеннями мовлення, мультидисциплінарний підхід.
4. Особливості співпраці з родиною дитини з порушеннями мовлення
5. Охарактеризуйте основні засади інклюзивного навчання в умовах закладу спеціальної освіти.
6. Які основні проблеми залучення дитини зі складними комплексними
7. Особливості роботи асистента в умовах спеціального класу
8. Комплексна підтримка дитини з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками в умовах інклюзії

Література

- 1.
2. Ферт О. Формування готовності майбутнього вчителя до роботи з дітьми з поведінковими розладами / Ольга Ферт // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 4. – С. 271–276.
3. Dziecko Autystyczne. T.X, nr1 – Warszawa, 2002
4. Randall P., Parker J. Autyzm: jak pomoc rodzinie. – Gdansk, 2002.
5. Навчання учнів з важкими розумовими вадами. Посібник для учителів / Перекл. з польськ. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2001.
6. Окамото Г. Основи фізичної реабілітації // Перекл. з англ. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2002.
7. Bobkowicz-Lewartowska L. Autyzm dziecięcy: zagadnienia diagnozy i terapii. – Krakow, 2000. – S.133-138.
8. Даніелс Е., Стаффорд К. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. – Львів: Товариство “Надія”, 2002.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Усьог о	л	п	ла б	ін д	ср							
Модуль 1													
Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Посада	17	4	4				9						

асистента вчителя. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі													
Тема2. Особливості процесу оцінювання в інклюзивному класі. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі	17	4	4			9							
Тема 3. Диференційований підхід до дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги в умовах інклюзивного навчання. Функціонально поведінкове оцінювання та стратегії корекції поведінки та академічної успішності дітей з ГРДУ	17	4	4			9							
Тема 4 Диференційований підхід до дітей з розладами спектру аутизму в умовах інклюзивного навчання	17	4	4			9							
Змістовий модуль 2													
Тема5. Особливості інклюзивного	17	4	4			9							

навчання дітей з затримкою психічного розвитку. Особливості інклюзивного навчання дітей з порушеннями розумового розвитку												
Тема 6. Особливості інклюзії дітей з порушеннями зору. Особливості інклюзії дітей з порушеннями слуху	17	4	4			9						
Тема 7. Особливості залучення дітей з порушеннями опорно-рухового апарату до інклюзивного освітнього середовища. Особливості залучення дітей з порушеннями мовлення до інклюзивного освітнього середовища. Рівний доступ до освіти - основа інклюзивного підходу до побудови навчального процесу.	18	4	4			10						
Усього годин	120	28	28			64						
Курсова робота	Немає		-	-		-		-	-	-		
Усього годин												

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Посада асистента вчителя. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі	4
2	Особливості процесу оцінювання в інклюзивному класі.	4
3	Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти	4

	в інклюзивному класі	
4	Диференційований підхід до дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги в умовах інклюзивного навчання	2
5	Функціонально поведінкове оцінювання та стратегії корекції поведінки та академічної успішності дітей з ГРДУ	2
6	Диференційований підхід до дітей з розладами спектру аутизму в умовах інклюзивного навчання	2
7	Особливості інклюзивного навчання дітей з затримкою психічного розвитку..	2
8	Особливості інклюзивного навчання дітей з порушеннями розумового розвитку	2
	Разом	22

1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практична робота № 1. Тема: Особливості інклюзії дітей з порушеннями зору.	2
2	Практична робота № 2. Тема: Особливості залучення дітей з порушеннями опорно-рухового апарату до інклюзивного освітнього середовища.	2
3	Практична робота № 3. Тема: Особливості спілкування педагога з батьками.	2
	Разом	6

8. Самостійна робота – 64 год.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості інклюзії дітей з порушеннями слуху	10
2	Особливості залучення дітей з порушеннями мовлення до інклюзивного освітнього середовища.	20
3	Рівний доступ до освіти - основа інклюзивного підходу до побудови навчального процесу	10
4	Соціально-психологічна характеристика сім'ї з дитиною з порушеннями психофізичного розвитку	10
5	. Особливості спілкування педагога з батьками.	14
	Разом	64

Завдання до самостійної роботи:

- 1) підготовка до семінарських занять;
- 2) опрацювання та інтерпретація результатів практичних робіт;
- 3) реферування наукової літератури за темами лекційних. Семінарських та практичних занять;

Протягом вивчення курсу «Інклюзивне навчання в системі спеціальної освіти» студенти відвідують конкретні навчальні заклади, набудуть навички практичної роботи з дітьми різного віку та різної складності захворювання

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ РОБОТИ

Написати реферат за одною з тем курсу. Обсяг не менше 10 сторінок.

9. Індивідуальне навчально - дослідне завдання

Не передбачене

10.Методи контролю

Оцінювання семінарських занять. За одне семінарське заняття студент може максимально отримати 1 бал (див. табл. 1).

Таблиця

1.

Розподіл балів за семінарські заняття

Вимоги	Бали
Повна відповідь, не заглядаючи у конспект (підручник)	3
Повна відповідь, заглядаючи у конспект (підручник); неповна відповідь; доповнення	2-0,5
Неправильна відповідь	0

Максимально за семінарські заняття студенти упродовж семестру можуть отримати **24 балів**.

Оцінювання практичних занять. Студенти виконують три практичні роботи. За практичні роботи студенти можуть максимально у сумі отримати 3 балів. Студенти повинні виконати 2 практичні роботи і взяти активну участь хоча б у одній практичній роботі. Розподіл балів див. у табл. 2.

Таблиця 2.

Розподіл балів за практичні роботи.

Вимоги	Бали
Активна участь у практичній роботі, успішне виконання, правильна інтерпретація, акуратне оформлення	2
Участь у практичній роботі, успішне виконання, помилка при інтерпретації (або недбале оформлення)	1
Нездача практичної роботи; відсутність на занятті	0

Максимально за практичні роботи упродовж семестру можна отримати **9 балів**.

Оцінювання змістових модулів. Тести складаються з питань відповідних тем. До кожної теми пропонується по 6 тестових питань; правильна відповідь за кожне тестове питання оцінюється 1-м балом. У підсумку за семестр студенти за тестові завдання можуть максимально отримати 12 балів. Модулі складають у модульний тиждень під час семінарських занять викладачеві, який проводить заняття.

Оцінювання реферування наукової літератури. Реферування наукової літератури полягає у тому, що студенти опрацьовують наукову літературу до кожної із 7-ми тем. Конспекти навчальної літератури не зараховуються. Обсяг одного джерела – дві сторінки учнівського зошита у клітинку без пропуску рядків (див. табл. 3). Самостійна робота літературними джерелами

приймається лише у модульному тижні. Максимально за реферування літератури упродовж семестру можна отримати **5 балів**.

Таблиця 3

Розподіл балів за роботу з літературними джерелами

Модуль	Сумарна кількість опрацьованих джерел за модуль	бали
I	Від 11 до 12	3
	Від 9 до 10	2,5
	Від 7 до 8	2
	Від 5 до 6	1,5
	Від 3 до 4	1
	Від 1 до 2	0,5
	0	0
II	Від 14 до 16	4
	Від 12 до 13	3,5
	Від 10 до 11	3
	Від 8 до 10	2,5
	Від 6 до 7	2
	Від 4 до 5	1,5
	Від 2 до 3	1
	1	0,5
	0	0

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам**Розподілу балів, які отримують студенти (для екзамену)**

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумкови й тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	6	6	7	6	6	6	6		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	
51-60	E	Достатньо		

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

12. Методичне забезпечення

1.Ферт О. Діяльність Львівського інклюзивного ресурсного центру як інструменту формування інклюзивної освітньої політики в регіоні на основі напрацювань канадсько-українського проекту “Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні. Аналіз досягнень та проблемних питань /

О. Ферт // Вища освіта України. – 2012. – С. 387–394.

2. Ферт О. Вплив просвітницької діяльності в середовищі педагогів на диференціацію навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх закладах та формування інклюзивної освітньої політики у Львівському регіоні / О. Ферт // Вища освіта України. – К., 2011. – Т. II (27). – С. 436–440.

3. Ферт О. Историческо-социальные аспекты развития инклюзивного образования. Основные тенденции формирования инклюзивной образовательной политики в Украине / О.Ферт // Университеты и общество. Сотрудничество и развитие университетов в XXI веке : сб. материалов III Междунар. науч.-практ. конф., (Москва, 12–14 апреля 2011 г.). – М. : Изд-во МГУ им. Ломоносова, 2011. – С. 435–443.

4. Ферт О. Організація середовища та ефективної роботи у класній кімнаті для учнів з ГРДУ / О.Ферт // Дефектологія. – 2009. – Вип. 3. – С. 15–18.

5. Ферт О. Розвиток соціальних навичок дитини з ГРДУ в колективі однолітків / Ольга Ферт // Rozwój polskiej i ukraińskiej teorii i praktyki pedagogicznej na przestrzeni XIX–XXI wieku. Т. 3. Dziecko w teorii i praktyce pedagogicznej. Розвиток польської та української освіти і педагогічної думки (XIX–XX ст.). Т.3. Дитина в педагогічній теорії і практиці. Publikacja sfinansowana przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, Oficyna

Wydawnicza ATUT / red. Anna Naratyk, Iryna Myshchysyn. – Wrocław : Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2014. – S 161–169.

6. Ферт О. Формування готовності майбутнього вчителя до роботи з дітьми з поведінковими розладами / Ольга Ферт // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 4. – С. 271–276.

13. Рекомендована література

Основна література

1. Даніелс Е. Р. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Елен Р. Даніелс, Кей Стаффорд. – Львів, 2000. – 255 с.
2. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / Е. А. Данілавічюте, С. В. Литовченко. – К. : Видавн. група “А.С.К.”, 2012. – 360 с. – (Серія “Інклюзивна освіта”).
3. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія / відп. ред. В. М. Синьов. – К. : НПУ, 2005. – С. 3–23.
4. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления / пер. с англ. Н. М. Никольской / Д. Дьюи ; под ред, Н. Д. Виноградова. – М. : Издание Т-ва “Мир”, 1999. – 202 с.
5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г.Кремень ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Завьялов П. С. Формула успеха: маркетинг / П. С. Завьялов, В. Е. Демидов. – М. : МО, 1991. – 415 с.
7. Зверева І. Д. Професійний етичний кодекс – нагальна вимога часу / І. Д. Зверева. Соціальна робота в Україні / І. Д. Зверева. – 2003. – № 3. – С. 33–39.
8. Інвалідність та суспільство : навч.-метод. посібник. – К., 2012. – 216 с.
9. Інноваційні моделі соціальних послуг. Т. 1. Український фонд соціальних інвестицій. – К: 2006. – 320 с.
10. Капська А. Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи: модульний курс дистанційного навчання / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола ; заг. ред. А. Й. Капської. – К. : [б. и.], 2002. – 164 с.
11. Капська А. Й. Соціальна педагогіка : підручник / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – К. : Центр учб. літ-ри, 2011. – 488 с.
12. Касьяненко М. Д. Педагогіка співробітництва : навч. посіб. / М. Д. Касьяненко. – К. : Вища шк., 1993. – 320 с.
13. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОШПО, 2006. – 328 с.
14. Коваль Л. Т. Соціальна педагогіка / Л. Т. Коваль, І. Д. Зверева, С. Р. Хлебик. – К.: ІЗМН, 1997. – 392 с.
15. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А. А. Колупаєва. – К. : “Самміт-книга”, 200. –, 269 с.
16. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю // Резолюція Генеральної Асамблеї ООН. – 2009. – № 61/106.
17. Конституційний закон Канади 1982 року. Канадська Хартія прав і свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/279-49-14>

18. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року N 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII, від 21 лютого 2014 року № 742-VII. Сайт “Ліга закон” // [Електронний ресурс]/ Режим доступу – http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254k.html
19. Краплич Р. Проекти та управління ними : практ. посіб. для неприбуткових організацій. Фондація ім. князів-благодійників Острозьких [Україна] / Р. Краплич. – Рівне: 2004. – 120 с.
20. Лорман Т. Інклюзивна освіта : практ. посіб. Проект інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девид Харві. – К., 2010. – 295 с.
21. Лупарт Д. Шкільна реформа у Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл / Д. Лупарт, Ч. Веббер ; Університет м. Калгарі, провінція Альберта. Проект освіти для особливих потреб у Канаді. Канадсько-українська мережа досліджень (КУМД). – 2007. – Лют. – 98 с.
22. Ферт О. Обдаровані діти з ГРДУ: позитивні сторони та складності у навчанні / О.Ферт // Креативність і творчість. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – К., 2009. – Темат. вип. № 1. – С. 144–147.
23. Ферт О. Організація середовища та ефективної роботи у класній кімнаті для учнів з ГРДУ / О.Ферт // Дефектологія. – 2009. – Вип. 3. – С. 15–18.
24. Ферт О. Психолого-педагогічні умови підготовки фахівців до роботи з гіперактивними учнями в системі загальноосвітніх закладів України / О.Ферт // Вища освіта України. – К., 2008. – Т. II (9). – С. 572–577.
- 44.
50. Чарнов Д. Д. Як досягти змін : пер. з англ. / Чарнов Даєн Дж., Ратш Керолін. – Львів: 2002. – 115 с.

Додаткова література

1. Агаркова Н. Законодавче забезпечення соціально-педагогічної роботи з дітьми у загальноосвітній школі // Рідна школа. – 2003. - № 1. – С.28-30.
2. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. – 160 с.
3. Малькова З.А. Джон Дьюї – філософ и педагог-реформатор / З. А. Малькова // Педагогіка. – 1995. – № 4. – С.95–104.
4. Марсель Г. Опыт конкретной философии : пер. с фр. / Г. Марсель. – М., 2004. – 224 с. – (Мыслители XX века).
5. Маслоу А. Мотивация личности / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
6. Маслоу А. Самоактуализация / А. Маслоу // Психология личности. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – С. 208–118.
7. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / Н. М. Синьов, А. Г. Шевцов // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 6–10.
8. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития (олигофренопедагогіка) / под ред. Б.П. Пузанова. – 2-е изд. стереот. – М. : Академия, 2006. – 250 с.
9. П’ятакова Г. Модель допомоги дитині з ГРДУ в сім’ї та школі / Галина П’ятакова, Ольга Ферт // Rozwój polskiej i ukraińskiej teorii i praktyki

pedagogicznej na przestrzeni XIX–XXI wieku. T. 3. Dziecko w teorii i praktyce pedagogicznej. Rozwitek polskiej та української освіти і педагогічної думки (XIX-XX ст.). Т.3. Дитина в педагогічній теорії і практиці. Publikacja sfinansowana przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, Oficyna Wydawnicza ATUT / red. Anna Naratyk, Iryna Myshchyshyn. – Wrocław : Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2014. – S. 171–182.

10. Пальчевський С. С. Педагогіка / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2008. – 496 с.

11. Пилиповский В.Я. Современная западная педагогика: Социал-реконструктивистское направление / В.Я. Пилиповский // Педагогика. – 1995. – № 5. – С. 93–97.

12. Про загальну середню освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №28. – С.230–235.

13. Про затвердження Державного стандарту базової і повної середньої освіти : постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>

14. Про затвердження плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки: Наказ МОН № 855 від 11.09.09р. [Електронний ресурс]// Сайт Міністерства освіти і науки – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4828/

15. Про громадські об'єднання: закон України // Відомості Верховної Ради України – К., 2013 – № 1. – Ст.1.

16. Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: лист МОНМС № 1/9-384 від 18.05.12р. [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства освіти і науки – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29627/

17. Про реабілітацію інвалідів України. № 2961- IV (від 06.10.2005) : закон України [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>

18. Розробка та здійснення соціальної політики. Тренінг у Вінніпезі, провінція Манітоба, Канада. 8–12 черв. 2009 р. – Вінніпег, 2009. – 249 с.

19. Саламанская декларация. Рамки действия по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество (Саламанка. Испания, 7–10 июня 1994 г.). – К., 2000. – 21 с.

20. Штефан Л. Работа социального педагога з питань оздоровлення сучасного суспільства // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – 2001. – Вип.8. – С.165-166.

Періодичні видання

1. Вища освіта України. –К. [Теоретичний та науково-методичний часопис].

2. Дайджест педагогічних ідей та технологій. –К.

3. Мандрівець. –К. [Освітній журнал].

4. Освіта і управління. –К. [Науково-освітній і суспільно-політичний часопис].

5. Палітра педагога. –К. [Всеукраїнське видання для педагогів та батьків].

6. Педагогіка. –М. [Научно-теоретический журнал]

7. Педагогіка і психологія. –К. [Науково-теоретичний та інформаційний журнал]
8. Педагогіка толерантності. –К. [Громадсько-психолого-педагогічний журнал для вчителів, вихователів, науковців]
9. Пост методика. –Полтава. [Щомісячний науково-методичний журнал]
10. Практична психологія та соціальна робота. –К. [Науково-практичний та освітньо-методичний журнал]
11. Рідна школа. –К. [Щомісячний науково-педагогічний журнал]
12. Шлях освіти. – К. [Науково-методичний журнал]

14. Інформаційні ресурси

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «**Основи інклюзивної педагогіки**» пов'язаний з курсами загальної педагогіки, соціальної педагогіки, корекційної педагогіки, психології розвитку, основи спеціальної психології, психіатрії, невропатології, медичної генетики.

Уклала доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи Ферт О.Г.